

Ярослав ЦЕХМІСТЕР,

orcid.org/0000-0002-7959-3691

доктор педагогічних наук, професор,

директор

Українського медичного ліцею Національного медичного університету імені О. О. Богомольця

(Київ, Україна) *ya_tsekhmister@ukr.net*

РОЗРОБКА КОНЦЕПЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО КАРАНТИННОГО НАВЧАННЯ

У статті аналізується поняття «академічна доброчесність». Установлено, що зазначену категорію варто розглядати в правовому, етичному й психолого-педагогічному ракурсах. Виявлено, що стереотипізація згаданої проблеми виключно як такої, що побутує в межах вищої школи, стала детермінантою нівелювання її в закладах загальної середньої освіти. Натомість вимушене переформатування освітнього процесу від безпосередньої взаємодії між учителем та учнем до дистанційного навчання загострили проблему плагіату, списування та різного роду фальсифікацій під час виконання домашніх завдань. Аналіз наукових джерел показав, що напрацьовань у такому руслі чимало, проте дослідження, що стосуються питання академічної доброчесності в загальноосвітніх навчальних закладах, лише набувають популярності в наукових колах. Нами виявлено, що емпіричних досліджень і конкретних практичних рекомендацій досить небагато. Сумарно це зробило наше дослідження актуальним і новим. Огляд законодавчої бази показав, що попри задекларованість як правового поняття «академічна доброчесність» на державному рівні, реальні механізми, які регулюватимуть питання її порушення, ще не напрацьовані. Спираючись на наявні результати теоретичних та емпіричних досліджень, ми з'ясували, що, по-перше, проблему академічної доброчесності варто розв'язувати, залучаючи до її вирішення всіх учасників освітнього процесу, в тому числі й батьків; по-друге, ключовим принципом повинна стати послідовність. Це означає, що формування уявлення про свідоме й відповідальне ставлення до інформації потрібно розпочинати ще в середовищі молодших школярів і продовжувати в середній школі. Така перспективність у майбутньому покликана викоринити згадану проблему в середовищі вищої школи. Як мета й підсумок дослідження нами розроблена й фрагментарно описана концепція підвищення академічної доброчесності учнів середньої школи в умовах дистанційного карантинного навчання. Виділено її ключові моменти: актуальність, мета, принципи реалізації, завдання відповідно до цільової аудиторії та очікувані результати. Перспективи подальших наукових напрацьовань вбачаємо в деталізації та розширенні теоретичної частини нашої концепції, а також в практичній її реалізації в закладах загальної середньої освіти України.

Ключові слова: академічна доброчесність, дистанційне навчання, заклад загальної середньої освіти, інформаційна культура, плагіат.

Yaroslav TSEKHMISTER,

orcid.org/0000-0002-7959-3691

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Director,

Ukrainian Medical Lyceum at O. O. Bogomolets National Medical University

(Kyiv, Ukraine) *ya_tsekhmister@ukr.net*

DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF IMPROVING THE ACADEMIC INTEGRITY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN THE CONDITIONS OF DISTANCE QUARANTINE LEARNING

The article analyzes the concept of «academic integrity». It is established that this category should be considered from a legal, ethical and psychological-pedagogical perspective. It was found that the stereotyping of the mentioned problem exclusively as one that exists within the higher school, became a determinant of its leveling in general secondary education. Instead, the forced reformatting of the educational process from direct interaction between teacher and student to distance learning has exacerbated the problem of plagiarism, writing off and all sorts of falsifications when doing homework. The analysis of scientific sources has shown that there are many developments in this direction, but research on the issue of academic integrity in secondary schools is only gaining popularity in scientific circles. We found that there is very little empirical research and specific practical recommendations. In total, this made our study relevant and new. A review of the legal framework has shown that, despite being declared as a legal concept of academic integrity at the

state level, the real mechanisms that will regulate the issue of its violation have not yet been developed. Based on the available results of theoretical and empirical research, we found that, firstly, the problem of academic integrity should be solved by involving all participants in the educational process, including parents, and secondly, the key principle should be consistency. This means that the formation of an idea of a conscious and responsible attitude to information should begin in the environment of younger students and continue in high school. Such prospects in the future are designed to eradicate this problem in the higher education environment. As a goal and result of the research, we have developed and fragmentarily described the concept of improving the academic integrity of high school students in terms of distance quarantine. Its key points are highlighted: relevance, purpose, principles of implementation, tasks, according to the target audience, and expected results. We see prospects for further research in detailing and expanding the theoretical part of our concept, as well as in its practical implementation in general secondary education institutions of Ukraine.

Key words: academic integrity, distance learning, general secondary education institution, information culture, plagiarism.

Постановка проблеми. Громадянське суспільство сучасності ставить перед особистістю вимогу, що полягає в умінні ефективно й грамотно як у лінгвістичній, так і в правовій площині оперувати інформацією. Недостатньо просто володіти навичками пошуку необхідних даних, важливо вміти їх фільтрувати, осмислювати й, знайшовши квінтесенцію змісту, сформулювати власне судження. Така здатність особистості є свідченням високої інформаційної культури й академічної доброчесності. Останнім із зазначених понять активно послуговуються дослідники, коли йдеться про наукову етику. Донедавна категорію «академічна доброчесність» асоціювали з вищою школою, проте нові умови, в яких на теперішньому етапі знаходяться заклади загальної середньої освіти, демонструють її актуальність і щодо згаданої ланки освіти. Така закономірність очевидна, адже формування інформаційної культури, компонентою якої є академічна грамотність, повинно здійснюватися планомірно, беручи початок в освітньому процесі зі школярами.

Актуалізувала проблему академічної доброчесності в закладах загальної середньої освіти крайня потреба впровадження системи дистанційного навчання. Велика кількість письмових завдань і невміння школярами розкрити власну думку показали, що проблема плагіату існує і в учнівському середовищі. Тому можемо констатувати: злободенною є необхідність в ознайомленні школярів середньої школи з поняттям «академічна доброчесність».

Аналіз досліджень. Проблема академічної доброчесності не нова для дослідників. Як предмет дискусій та об'єкт для вивчення вона різнопланово описана в емпіричних і теоретичних наукових розвідках. Розглядалась вона також і як складова частина етичних норм наукової спільності, і як передумова виникнення такого явища, як плагіат.

Детальний аналіз свідчить, що етимологію проблеми академічної доброчесності потрібно шукати глибше, ніж у середовищі вищої школи.

Отже, дослідників зацікавила ситуація в закладах загальної середньої освіти. Зокрема, на важливості формування доброчесного ставлення до чужої інтелектуальної праці наголошують українські дослідники І. Єсьман і В. Ушмарова (Єсьман, Ушмарова, 2021); розкрила проблему академічної доброчесності в системі загальної середньої освіти з акцентом на правовому аспекті питання С. Воронова (Воронова, 2021). З психолого-педагогічного боку цікаві напрацювання зарубіжних науковців: С. Rönn, яка досліджувала вияви порушень академічної доброчесності в учнівському середовищі середньої школи (Rönn, 2021); А. Mathrani, В. Han, S. Mathrani, M. Jha, C. Scogings, які описали психологічні детермінанти, що провокують студентів нівелювати норми академічної доброчесності (Mathrani et al., 2021); О. Holden, M. Norris, V. Kuhlmeier, які вказують на кореляцію між академічною доброчесністю та практикою оцінювання на онлайн-уроках у вищій школі (Holden et al., 2021); М. Çolak, I. Glendinning, які проаналізували принципи ефективної в плані академічної доброчесності організації онлайн-навчання у вищій школі (Çolak, Glendinning, 2021). Проте навіть зважаючи на наявні в питанні академічної доброчесності напрацювання, у сфері середньої освіти в умовах дистанційного карантинного навчання окреслена нами проблема не описана, що й актуалізує тему дослідження.

Мета статті полягає в розробці концепції підвищення академічної доброчесності учнів середньої школи в умовах дистанційного навчання. Виконання дослідження детерміноване такими завданнями: проаналізувати вітчизняну нормативно-правову й джерельну базу, присвячену окресленій проблемі; ознайомитись із зарубіжними напрацюваннями й розглянути досвід інших країн; розробити концепцію підвищення академічної доброчесності в учнівському середовищі української середньої школи.

Виклад основного матеріалу. Уважаємо, що аналіз проблеми академічної доброчесності слід

розпочинати з правового аспекту. Поняття «академічна доброчесність» легітимізовано в ряді нормативно-правових актів загальнодержавного значення, серед яких базовими є ст. 42 Закону України «Про освіту» (Про освіту, 2017) і ст. 43 Закону України «Про повну загальну середню освіту» (Про повну загальну середню освіту, 2020). У правовому аспекті нашої держави під академічною доброчесністю розуміють «сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень» (Про освіту, 2017). Її порушення в будь-яких формах («академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, надання допомоги учням під час проходження підсумкового оцінювання, державної підсумкової атестації тощо») (Про повну загальну середню освіту, 2020)) веде до відповідальності, яку можуть нести не лише учителі й учні, але й батьки як учасники освітнього процесу. Проте з огляду на регулярність порушень норм академічної доброчесності система покарань не дієздатна й потребує доопрацювання. Панацеєю з вищенаведеної причини є обов'язкове ознайомлення всіх учасників освітнього процесу з нормами чинного законодавства в освітній сфері й відповідальніше ставлення педагогічного колективу й адміністрації до фактів їх порушення.

Розкриття поняття «академічна доброчесність» неможливе повною мірою без вивчення результатів наукових досліджень. Зокрема, на важливість раннього ознайомлення учнів із відповідальним ставленням до інформації та цитуванням чужих висловлювань наголошують сучасники І. Єсьман і В. Ушмарова. Поєднуючи поняття «академічна доброчесність» із поняттям «морально-етичні норми й принципи», науковці фокусують увагу на тому, що воно повинно поширюватись на всіх учасників освітнього процесу. Крім того, колектив авторів вважає, що архітектоніка формування академічної доброчесності повинна бути детермінована трьома педагогічними умовами: формуванням навичок перефразування тексту; вихованням у молодших школярів системи цінностей; доброчесним освітнім середовищем (Єсьман, Ушмарова, 2021).

Наведені вище твердження засвідчують важливість дотримання принципів системності й послідовності в процесі формування академічної доброчесності. І це не безпідставно, адже кожна проблема має свої детермінанти, які її породжу-

ють і загострюють. У конкретному випадку очевидний той факт, що проблема плагіату, списування, різного роду фальсифікацій не постала б так гостро в середній чи навіть вищій школі, якби з молодшими школярами та їх батьками своєчасно проводилась відповідна робота.

Про наявність проблеми академічної доброчесності на всіх ланках системи освіти не лише в Україні, але й за її межами свідчать доробки зарубіжних науковців. Так, С. Rönn описує приклади порушення академічної доброчесності в учнівському середовищі середньої школи у Швеції. Емпіричне дослідження ґрунтувалось на вивченні неформальних соціальних стратегій взаємодії між учнями, що відбувалось поза увагою вчителя. Результати продемонстрували, що випадки списування, допомоги один одному під час виконання завдань – далеко не рідкість серед школярів. Водночас підлітками активно використовуються сучасні гаджети й можливості Інтернет-простору. С. Rönn підсумувала, що базовою мотивацією школярів, які провокують порушення академічної доброчесності, є бажання одержати високу оцінку, доклавши мінімум зусиль до виконання завдання (Rönn, 2021).

Не можна розглядати проблему формування академічної доброчесності лише як напрям просвітницької роботи, що полягає в трансляції певного змісту інформації. Варто звернутись до досвіду закордонних колег і проаналізувати ситуацію з психолого-педагогічного боку. Підвищення рівня академічної доброчесності в школярів повинно передбачати формування системи цінностей і поваги до чужої інтелектуальної праці. Адже мотивація під гаслом Макіавеллі «Мета виправдовує засоби» буде причиною поведінки такого типу й надалі. Колектив науковців з Об'єднаних Арабських Еміратів (далі – ОАЕ), очолюваний Z. Khan, акцентує на неперервності процесу формування цінностей академічної доброчесності. Учені зазначають: детермінантами згаданої проблеми в середовищі вищої школи є недопрацювання та нівелювання її свого часу в учнівському середовищі. Плановість і поступовість – базові принципи у формуванні відповідального ставлення до інформації на теренах закладів загальної середньої освіти. Авторами пропонується двокомпонентний модуль, що складається з теоретичного й практичного блоку. Його мета – по-перше, дати учням базові знання про академічну доброчесність, по-друге, сформувати навички академічного письма. Дослідження проводилось із залученням учнів та їх батьків і використанням різних форм взаємодії (індивідуальних, групових) (Khan et al., 2021). Досвід науковців з ОАЕ показує, що проблему

порушення норм академічної доброчесності у вищій школі чи науковому співтоваристві легше попередити ще в середовищі закладів загальної середньої освіти, ніж згодом викоринувати.

Звертаючись до практичного розв'язання проблеми порушення норм академічної доброчесності в середній школі, доцільно описати досвід державної школи Manhasset Public Schools, USA. Академічна доброчесність розглядається як наріжний камінь в ефективному функціонуванні всієї освітньої спільноти. За мету поставлено культивування таких цінностей, як чесність, відданість моральній поведінці, особиста відповідальність. Для того, щоб мінімізувати факти плагиату й порушення академічної доброчесності, вчителям пропонується: в процесі оцінювання досягнень учнів застосовувати диференційований підхід; для перевірки на плагиат послуговуватись відповідними онлайн-ресурсами; активно обговорювати проблему академічної доброчесності (Academic integrity, 2021). Пропонований підхід ґрунтується на принципі гласності, перевагою якого є факт визнання існування згаданої проблеми, адже якщо проблема не замовчується, її розв'язання завжди можна знайти.

Наведені вище факти доводять, що академічна доброчесність – не ситуативне явище, притаманне лише освітнім соціальним інститутам. Від рівня її сформованості зараз залежить розвиток суспільства в майбутньому. Варто також зазначити, що згадане поняття корелює з низкою інших, серед яких: «громадянське суспільство», «інформаційна культура», «інформаційна компетентність» (Рис. 1).

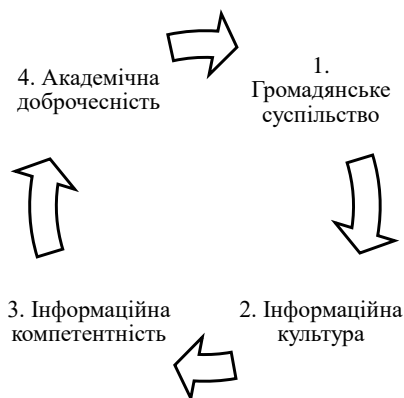

Рис. 1. Діаграма «Кореляційний зв'язок між поняттями»

Джерело: авторська розробка

Проаналізуємо рисунок 1 детальніше. Будучи сферою вільного доступу до інформації та правовим підходом до регулювання взаємовідносин, громадянське суспільство передбачає певний рівень

загальнонаціональної та особистісної інформаційної культури, що виявляється в продуктивній діяльності щодо пошуку, зберігання та опрацювання даних. Практичною компонентою в такому випадку постає інформаційна компетентність. Її формування в учнівському середовищі є запорукою високого рівня академічної доброчесності, від ступеня сформованості якої в майбутньому залежить інтелектуальний потенціал суспільства, громадянського зокрема. Це вкотре актуалізує проблему підвищення рівня академічної доброчесності в учнів середньої школи. З такою метою ми пропонуємо авторську концепцію, ключовими аспектами якої є: принципи реалізації, напрями роботи, основні завдання та очікувані результати. Мета концепції – підвищення рівня академічної доброчесності учнів середньої школи та їх батьків.

Реалізація концепції повинна здійснюватися, базуючись на дотриманні таких принципів: об'єктивності (передбачає неупереджене ставлення до всіх учасників освітнього процесу); системності (формування академічної доброчесності потрібно розглядати як частину холастичного освітнього процесу; брати до уваги кореляційні зв'язки з іншими поняттями й проблемами); науковості (підхід повинен ураховувати сучасний рівень розвитку науки й технічні можливості); динамічності (уміння проявляти гнучкість та адаптуватись до нових умов); цілеспрямованості й перспективності (діяльність повинна відповідати певній довгостроковій стратегії та орієнтуватись на кінцевий результат).

Особливу увагу в умовах дистанційного навчання варто звернути саме на реалізацію принципу динамічності. Як спосіб організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти воно виникло з необхідності організації опосередкованої взаємодії між учителем та учнями. Отже, досвід його апробації в освітань незначний. Це спонукає до постійних пошуків нового програмного забезпечення, електронних навчальних платформ, які б дозволили не лише доступно подати матеріал, але й об'єктивно оцінити реальний рівень знань школярів, що в нинішньому випадку перешкоджають зробити факти порушення академічної доброчесності.

Реалізація концепції підвищення рівня академічної доброчесності передбачає полівекторну діяльність з усіма учасниками освітнього процесу (педагогічними працівниками, учнями, батьками). Зрештою, в умовах дистанційного навчання потрібно розширювати можливості комунікації між педагогічним колективом і батьками. Адже нерідко саме батьки, які також є учасниками освітнього процесу, не просто вдають, що не помічають, а навпаки – заохочують

факти плагіату, списування та інші. Причини – вільний доступ дітей до літератури з готовими відповідями, відсутність із боку батьків контролю щодо якості виконання учнями домашніх завдань. Безсумнівно, доцільною буде розробка тематичного курсу лекцій-діалогів для батьків, ситуативні бесіди.

Конкретизацію базових моментів концепції можна прослідкувати в поставлених нами окремих завданнях та очікуваних результатах (Таблиця 1).

Реалізація пропонованих нами в таблиці 1 окремих завдань сумарно повинна забезпечити підвищення рівня академічної доброчесності в учнів середньої школи. Важливо зазначити: до такого процесу повинні бути залучені всі учасники освітнього процесу. Лише комплексний підхід, що є особливо важливим в умовах карантинного дистанційного навчання, здатен забезпечити високий рівень результативності.

Висновки. Проаналізувавши нормативно-правову й джерельну бази, ознайомившись із зарубіжними напрацюваннями, можемо дійти висновків, що категорію «академічна доброчесність» можна розглядати в кількох площинах: як правову проблему, як етичну дилему, як психолого-педагогічне явище. Емпіричні дослідження доводять, що академічну доброчесність не варто стереотипно асоціювати лише із середовищем вищої школи й науковим співтовариством, це проблема, яка широко побутує і в закладах загальної середньої освіти.

Дослідження ключових законів, що регулюють питання академічної доброчесності, показало, що попри декларованість на рівні державних нормативно-правових актів, дієвий механізм відповідаль-

ності за порушення норм академічної доброчесності не розроблений. Цей факт – ще один із можливих напрямів діяльності для представників Міністерства освіти і науки й інших загальнодержавних інституцій, що контролюють якість надання освітніх послуг і правомірність дій учасників освітнього процесу.

Аналіз наукових джерел продемонстрував полівекторність напрацювань у досліджуваному напрямку. Беззаперечною є також і актуальність зазначеної проблеми на всіх ланках освіти – від початкової до вищої школи. Варто наголосити, що значна кількість досліджень мають констатувальний характер та окрім опису й аналізу можливих причин проблеми не містять конкретних практичних рекомендацій. Очевидно, що ракурс розкриття питання академічної доброчесності останнім часом зміщується від вищої школи до закладів загальної середньої освіти. Зарубіжні науковці, розкриваючи проблему академічної доброчесності, залучають до такого процесу інсайдерів, що підвищує об'єктивність і достовірність одержаних даних. Часто зустрічаються дослідження, в яких академічна доброчесність трактується як психолого-педагогічна проблема.

Отримані результати дозволили запропонувати свою концепцію підвищення рівня академічної доброчесності в учнівському середовищі середньої школи. Окремі її аспекти лаконічно подані у вищенаведеному дослідженні, зокрема мета, принципи, завдання та очікувані результати.

Перспективи подальших напрацювань вбачаємо в деталізації пропонованої концепції та апробації останньої в закладах загальної середньої освіти України.

Таблиця 1

Завдання та результати підвищення академічної доброчесності в учнівському середовищі середньої школи

Завдання	Цільова аудиторія	Очікувані результати
1. Створення в педагогічному колективі умов для наукового, творчого й професійного розвитку педагогічних працівників	<i>Педагогічні працівники</i>	1. Прагнення на власному досвіді демонструвати учням високий рівень академічної доброчесності
2. Можливість відкритого доступу до загальнодержавних нормативно-правових актів і шкільної документації, присвяченої питанню академічної доброчесності	<i>Усі учасники освітнього процесу</i>	2. Сформована когнітивна складова частина академічної доброчесності
3. Розкриття проблеми академічної доброчесності через міжпредметні зв'язки	<i>Учні</i>	3. Сформована ціннісна складова частина академічної доброчесності
4. Залучення до виконання творчих завдань, участі в різного рівня олімпіадах, квестах та інше	<i>Учні</i>	4. Сформована операційна складова частина академічної доброчесності
5. Систематична комунікація з питань успішності учнів	<i>Батьки</i>	5. Реальне бачення проблеми академічної доброчесності в шкільному середовищі
6. Організація просвітницької роботи, присвяченої проблемі академічної доброчесності	<i>Батьки</i>	6. Відповідальне ставлення до контролю за якісним виконанням учнями домашніх завдань

Джерело: авторська розробка

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воронова С. Академічна доброчесність в системі загальної середньої освіти. *Молодь і ринок*. 2021. № 2 (188). С. 95–100. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.230494> (дата звернення: 14.11.2021).
2. Сьман І., Ушмарова В. Педагогічні умови формування культури академічної доброчесності молодших школярів в освітньому процесі початкової школи. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2021. Вип. 1 (5). С. 86–93. URL: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.1\(5\).2021.235189](https://doi.org/10.31499/2706-6258.1(5).2021.235189) (дата звернення: 14.11.2021).
3. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 14.11.2021).
4. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січня 2020 р. № 463-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 14.11.2021).
5. Çolak M. K., Glendinning I. Embracing community-building in online classes to promote academic integrity. *The Literacy Trek*. 2021. Vol. 7. Issue 1. P. 5–33. URL: <https://doi.org/10.47216/literacytrek.901935> (date of access: 14.11.2021).
6. Holden O. L., Norris M. E., Kuhlmeier V. A. Academic Integrity in Online Assessment: A Research Review. *Frontiers in Education*. 2021. Vol. 6. URL: <https://doi.org/10.3389/educ.2021.639814> (date of access: 14.11.2021).
7. Gateway to preparing K-12 students for higher education – reflections on organizing an academic integrity camp / Z. R. Khan, A. Hysaj, S. R. John, S. Khan. *European Conference on Academic Integrity and Plagiarism 2021 9th–11th of June 2021*. 2021. P. 65–67. URL: https://academicintegrity.eu/conference/proceedings/2021/book_of_abstracts2021.pdf#page=66 (date of access: 14.11.2021).
8. Interpreting academic integrity transgressions among learning communities / A. Mathrani, B. Han, S. Mathrani, M. Jha, C. Scogings. *International Journal for Educational Integrity*. 2021. Vol. 17. URL: <https://doi.org/10.1007/s40979-021-00073-x> (date of access: 14.11.2021).
9. Academic integrity. *Manhasset Public School*. Last Updated Date: 27.02.2020. URL: <https://www.manhasset.schools.org/site/default.aspx?PageType=2&PageModuleInstanceID=4390&ViewID=838b13a1-2ccb-4c74-83cb-0b9f098d6937&RenderLoc=0&FlexDataID=3479&SearchKeywords=> (date of access: 14.11.2021).
10. Rönn C. Beyond the Teachers' Gaze: Implications for Academic Integrity of Swedish Pupils' Social Strategies in Backstage Spaces. *European Conference on Academic Integrity and Plagiarism 2021 : Book of abstracts, Brno, 9th–11th of June 2021*. Brno : Mendel University in Brno, 2021. P. 69–70. URL: https://www.sai.ucg.ac.me/dokumentacija/book_of_abstracts2021.pdf (date of access: 14.11.2021).

REFERENCES

1. Voronova S. [Academic integrity in the system of general secondary education]. *Molod i rynek [Youth & market]*. 2021. Nr. 2(188). pp. 95–100. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.230494> (date of access: 14.11.2021) [in Ukrainian].
2. Yesman I., Ushmarova V. Pedagogical conditions of forming culture of academic honor of junior schoolchildren in the educational process of primary school [Pedagogichni umovy formuvannia kultury akademichnoi dobrochesnosti molodshykh shkoliariv v osvitnomu protsesi pochatkovoї shkoly]. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly [Psychological and pedagogical problems of the modern school]*. 2021. Nr. 1(5). pp. 86–93. URL: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.1\(5\).2021.235189](https://doi.org/10.31499/2706-6258.1(5).2021.235189) (date of access: 14.11.2021) [in Ukrainian].
3. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 5 veresnia 2017 r. № 2145-VIII [On education: Law of Ukraine of September 5, 2017 No. 2145-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (date of access: 14.11.2021) [in Ukrainian].
4. Pro povnu zahalnu seredniu osvitu: Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2020 r. № 463-IX [4. On complete general secondary education: Law of Ukraine of January 16, 2020 No. 463-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (date of access: 14.11.2021) [in Ukrainian].
5. Çolak M. K., Glendinning I. Embracing community-building in online classes to promote academic integrity. *The Literacy Trek*. 2021. Vol. 7, Issue 1., pp. 5–33. URL: <https://doi.org/10.47216/literacytrek.901935> (date of access: 14.11.2021) [in English].
6. Holden O. L., Norris M. E., Kuhlmeier V. A. Academic Integrity in Online Assessment: A Research Review. *Frontiers in Education*. 2021. Vol. 6. URL: <https://doi.org/10.3389/educ.2021.639814> (date of access: 14.11.2021) [in English].
7. Khan Z. R., Hysaj A., John S. R., Khan S. Gateway to preparing K-12 students for higher education—reflections on organizing an academic integrity camp. *European Conference on Academic Integrity and Plagiarism 2021 9th–11th of June 2021*. 2021. pp. 65–67. URL: https://academicintegrity.eu/conference/proceedings/2021/book_of_abstracts2021.pdf#page=66 (date of access: 14.11.2021). (date of access: 14.11.2021) [in English].
8. Mathrani A., Han B., Mathrani S., Jha M., Scogings C. Interpreting academic integrity transgressions among learning communities. *International Journal for Educational Integrity*. 2021. Vol. 17. URL: <https://doi.org/10.1007/s40979-021-00073-x> (date of access: 14.11.2021) [in English].
9. Academic integrity. *Manhasset Public School*. Last Updated Date: 27.02.2020. URL: <https://www.manhasset.schools.org/site/default.aspx?PageType=2&PageModuleInstanceID=4390&ViewID=838b13a1-2ccb-4c74-83cb-0b9f098d6937&RenderLoc=0&FlexDataID=3479&SearchKeywords=> (date of access: 14.11.2021) [in English].
10. Rönn C. Beyond the Teachers' Gaze: Implications for Academic Integrity of Swedish Pupils' Social Strategies in Backstage Spaces. *European Conference on Academic Integrity and Plagiarism 2021: Book of abstracts (Brno, 9th–11th of June 2021)*. Brno: Mendel University in Brno, 2021. pp. 69–70. URL: https://www.sai.ucg.ac.me/dokumentacija/book_of_abstracts2021.pdf (date of access: 14.11.2021).